

Verwilderde ganzen in het Gorecht: komen er nog meer?

Jeroen Nienhuis

De tellingen

Tot het begin van de jaren tachtig waren ze zeldzaam in Groningen en Drenthe (Boekema *et al.* 1983, van Dijk & van Os 1982), tegenwoordig kom je ze overal tegen (Lensink 1996): Nijlganzen *Alopochen aegyptiacus*. De aantallen van deze soort in het Gorecht en aangrenzend Noord-Drenthe zijn gestegen van enkele individuen naar enkele honderden exemplaren (Venema 1992, Venema 1996). Ook de aantallen Canadese Ganzen *Branta canadensis* zijn sterk gestegen (Grotenhuis 1994, Grotenhuis 1999). In het bovengenoemde gebied worden soms groepen van enige tientallen vogels gezien. Hoe groot de populaties van deze en andere soorten verwilderde ganzen in het Gorecht en aangrenzend Noord-Drenthe zijn, is onbekend. Om een indruk te krijgen van de aantallen en de snelheid van de populatie-groei zet ik in dit artikel tellingen van de afgelopen 20 jaren op een rijtje.

Het gebied

Het telgebied ligt in de stad Groningen en de polders ten zuiden van deze plaats. Het gebied wordt begrensd door Groningen, Hoogkerk, Peize, Eelde, De Punt, Zuidlaardermeer, Foxhol en de spoorlijn Hoogezand-Groningen.

Nijlganzen en Brandganzen

Venema (1992) geeft een overzicht van de aantalstoename van Nijlganzen in Drenthe en omgeving in de periode van 1980 tot en met 1991. Op een enkele vogel na zaten alle vogels in het studiegebied. De aantallen uit dit artikel zijn overgenomen. Vanaf 1992 zijn de Nijlganzen in het studiegebied één keer per jaar geteld. Dit is gebeurd in september omdat in deze maand de meeste vogels in enkele grote groepen bijeen zitten. Tijdens een telling wordt op de fiets het hele gebied doorkruist om alle aanwezige vogels te zoeken. In drie jaren is tijdens het tellen van Nijlganzen het aantal Brandganzen *Branta leucopsis* meegeteld.

Canadese Ganzen

Canadese Ganzen maken net als Nijlganzen gebruik van een gebied dat groter is dan het getelde gebied. Als tijdens een van de vele bezoeken in het gebied meerdere groepen Canadese Ganzen werden waargenomen is het hele gebied afgezocht om tot een totaalstelling voor de soort te komen. In sommige jaren deed deze omstandigheid zich niet voor. In dat geval is er geen telling voor dat jaar.

Soepganzen, Grauwe Ganzen en Zwaanganzen

In het najaar van 1999 zijn alle tamme ganzen in het gebied geteld. Tijdens deze telling zijn (met uitzondering van Zwaanganzen *Anser cygnoides*) geen vogels geteld die zich in parken en plantsoenen in de bebouwde kommen ophielden. In enkele groepen Soepganzen *Anser anser domesticus* bevonden zich vogels die qua uiterlijk op Grauwe Ganzen *Anser anser* lijken. Deze vogels zijn (tenzij anders vermeld) in de rest van de tekst als Soepganzen behandeld.

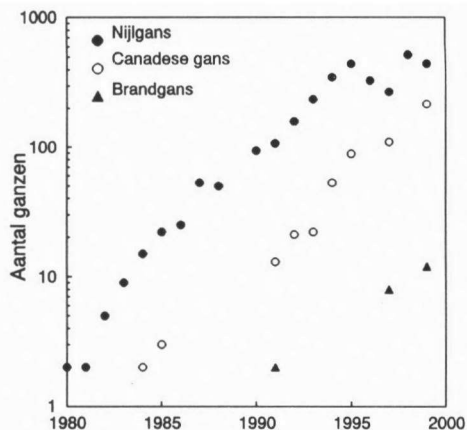
Resultaten

Nijlganzen

In 1980 zaten er slechts 2 Nijlganzen in het gebied. Vanaf dit jaar tot en met 1995 is het aantal explosief gestegen (figuur 1). De populatiegroei bedroeg in deze periode gemiddeld 43 procent per jaar. Vanaf 1996 heeft zich deze sterke groei niet doorgezet. In 1996 en 1997 lagen de aantallen een stuk lager dan in 1995. Het hoogste aantal vogels werd geteld in 1998. Een jaar later lag het aantal weer iets lager. Om te controleren of er groepen zijn die zich buiten het telgebied ophouden is in 1999 een groter gebied afgezocht naar deze vogels. In de directe omgeving van het telgebied zijn echter geen Nijlganzen waargenomen.

Canadese Ganzen

Begin jaren tachtig zat er een paartje Canadese Ganzen in het Boeremapark in Haren. Vanaf 1985 kregen deze vogels jongen en nam ook het aantal ganzen in de buurt toe. De toename lijkt niet te stoppen en leidde in 1999 tot een voorlopig maximum van 217 vogels (figuur 1). De jaarlijkse toename van deze soort bedraagt gemiddeld 37 procent.

Figuur 1. De aantalstoename van de Nijlganzen, de Canadese Gans en de Brandgans in het Gorecht en aangrenzend Noord-Drenthe vanaf 1980.

Soepganzen

In 1999 zaten in het telgebied 410 Soepganzen (tabel 1). Deze 'soort' komt welis-

Nijlgans, Hoornse Meer.

foto Leo Boon

Tabel 1. De aantallen verwilderde ganzen in het Gorecht en aangrenzend Noord-Drenthe in 1984 en 1999.

Soort	1984	1999
Zwaangans	ca. 20	2
Kolgans	enkele	0
Indische Gans	0	1
soepgans	?	410
Canadese Gans	2	217
Brandgans	0	12
Nijlgans	15	446
Casarca	0?	0

waar veel voor maar zit voornamelijk in enkele grote concentraties. De grootste groepen zaten bij de Glimmermade (115), ten oosten van Peize

jaren worden in het broedseizoen nog veel jonge ganzen in deze groep gezien.

Zwaangansen

Zwaangansen kwamen 15 jaar geleden meer voor dan tegenwoordig (tabel 1). Toentertijd ging het om circa 20 vogels. De soort kwam oorspronkelijk uit het Boeremapark in Haren. In dit park kregen de ganzen ook jongen. De paar vogels die het park verlieten vestigden zich vooral in het Paterswoldsemeergebied en kruisten met de hier aanwezige Soepgansen. De laatste 5 tot 10 jaar komen er geen jongen meer groot in het Boeremapark. In dit gebied zitten tegenwoordig maar twee Zwaangansen. De populatie Soepgansen

Het aantal Canadeze Ganzen neemt nog jaarlijks toe.

foto Leo Boon

(83), bij de Piccardthofplas (44+38) en ten oosten van Hoogkerk (40). Vrijwel alle ganzen zijn zeer honkvast. De verplaatsingen zijn meestal niet groter dan een paar honderd meter. De enige uitzondering is een drietal ganzen dat zich ophoudt in een groep Canadese Ganzen. Deze drie vogels zijn de enige binnen het telgebied die zich over afstanden van kilometers verplaatsen. Het aantal Soepgansen is in de afgelopen 15 jaar toegenomen. De omvang van deze toename is onbekend. Alleen van de 'grijze ganzen' in de groep vogels bij de Glimmermade is er iets bekend. In 1999 waren dit 67 vogels. Vijftien jaar geleden waren dit 5 à 10 vogels. Deze toename komt overeen met een populatietoename van 15 tot 20 procent per jaar. Ook in recente

in het Paterswoldsemeer is vrijwel geheel verdwenen en van de Zwaangansen is er geen een over.

Overige soorten

Indische Gans *Anser indicus* is een nieuwkomer in 1999. De soort is dit jaar voor het eerst opgedoken en bevindt zich tussen de Canadese Ganzen.

Vanaf het midden van de jaren tachtig worden in sommige jaren enkele Casarca's *Tadorna ferruginea* gezien. Er is geen trend in de aantallen waar te nemen. Naast de Casarca worden vanaf het midden van de jaren tachtig jaarlijks Kolgansen *Anser albifrons* gezien. In de beginjaren ging het om enkele vogels in de groep

Soepganzen in het Paterswoldsemeergebied. De laatste jaren zaten er enkele vogels tussen de Soepganzen in de Glimmermade. In 1999 zijn geen Kolganzen meer gezien in het telgebied.

De laatste jaren worden steeds meer Brandganzen gezien (figuur 1). In 1992 waren er twee vogels in het gebied aanwezig (een broedpaar). Zeven jaar later, in 1999, waren het er 12. Omgerekend komt deze toename neer op een jaarlijkse groei van 25 procent.

Discussie

Is het maximaal aantal Nijlganzen bereikt? Tot en met 1995 nam de populatie nog sterk toe. In 1996 nam het aantal sterk af ten opzichte van het jaar ervoor. Dit is zeer waarschijnlijk het gevolg van de lange strenge winter (Lensink 1998). In 1997 lag het aantal nog lager. In het hierop volgende jaar was het aantal hoger dan ooit.

De jaarlijkse aantalstoename is gemiddeld 43 procent. Het verschil tussen 1997 en 1998 is 93 procent. Deze sterke toename is niet erg waarschijnlijk. De toename van 1996 naar 1998 is 58 procent en kan goed worden verklaard door twee jaar achter elkaar een toename van 26 procent. Waarschijnlijk zat in 1997 een deel van de vogels buiten het telgebied. Mogelijk was dit ook het geval in 1999. Het is nog niet bekend of het aantal Nijlganzen in het telgebied het maximum heeft bereikt of dat de populatie nog verder kan groeien. Dit zal in de toekomst moeten blijken uit tellingen.

Het aantal Canadese Ganzen neemt nog jaarlijks toe. Het lijkt er niet op dat de groei de komende jaren zal afnemen.

Een goed inzicht in de toename van het aantal Soepganzen is er niet. Dat de soort is toegenomen is bekend, maar hoe sterk de groei was is onbekend. Een indicatie van de aantalstoename kan worden verkregen uit de toename van het aantal 'grauwe ganzen' bij de Glimmermade. Deze soort is toegenomen met 15 tot 20 procent per jaar. Mede gezien het feit dat in recente jaren veel jonge vogels in de groepen Soepganzen zijn gezien, lijkt het erop dat de soort in de nabije toekomst toe blijft nemen.

Een soort waarvan het nu nog om een klein aantal gaat, maar die in de toekomst nog sterk toe kan gaan nemen, is de Brandgans. Er zijn al

verschillende broedparen met jongen gezien.

In 1999 maakten ongeveer 1100 verwilderde ganzen gebruik van het telgebied. Het overgrote deel van al deze vogels bestond uit Nijlganzen, Soepganzen en Canadese Ganzen. In elk geval nemen de laatste twee soorten nog steeds in aantal toe. Een relatieve nieuwkomer, de Brandgans, neemt ook toe. De overige vier waargenomen soorten komen slechts in zeer klein aantal voor en spelen geen rol van betekenis. Het antwoord op de vraag uit de titel luidt dan ook: Ja, in de nabije toekomst zal het aantal verwilderde ganzen in het Gorecht nog verder toenemen.

Literatuur

- Boekema E.J., P. Glas & J.B. Hulscher. 1983. Vogels van Groningen. Wolters-Noordhoff, Groningen.
- Grotenhuis J. 1994. Canadese Ganzen *Branta canadensis* vestigen zich bij Beilen. Drentse Vogels 7: 1-3.
- Grotenhuis J. 1999. De Canadese Gans in 1998. WAD-Nieuwsbrief 11 (2): 7-8.
- Lensink R. 1996. De opkomst van exoten in de Nederlandse avifauna; verleden heden en toekomst. Limosa 69: 103-130.
- Lensink R. 1998. Temporal and spatial expansion of the Egyptian goose *Alopochen aegyptiacus* in The Netherlands, 1967-94. Journal of Biogeography 25: 251-263.
- Van Dijk A.J. & B.J.L. Van Os. 1982. Vogels van Drenthe. Van Gorkum, Assen.
- Venema P. 1992. De Nijlgans *Alopochen aegyptiacus* in Drenthe in 1980-91. Drentse Vogels 5: 3-11.
- Venema P. 1996. Nijlganzen telling. WAD-Nieuwsbrief 8 (1): 7.

Jeroen Nienhuis
Lokveenweg 18
9751 CJ Haren
tel. 050-5347263